

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду, на седници одржаној 26. јуна 2025. године, изабрало нас је у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације коју је под називом **КОМПЕТЕНЦИЈЕ УНИВЕРЗИТЕТСКИХ НАСТАВНИКА ЗА ПОДУЧАВАЊЕ СТУДЕНАТА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ** поднела мастер андрагог **Наталија М. Гојак**, асистент на Одељењу за педагогију и андрагогију и истраживач-сарадник на Институту за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду. Након проучавања поднете дисертације, подносимо Наставно-научном већу следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Наталија Гојак је рођена 1994. године у Београду, где је стекла основно и средње образовање. Студије андрагогије на Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду завршила је 2017. године. Мастер академске студије андрагогије на истом Факултету завршава 2018. године, одбранивши завршни мастер рад под насловом *Образовна подршка породици са чланом оболелим од Алихажмерове болести*, пред комисијом: доц. др Зорица Милошевић, ментор, проф. др Снежана Медић и проф. др Бранислава Кнежић. Тиме је стекла звање мастер андрагог. Била је ангажована као истраживач-приправник на пројекту Института за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду финансираном од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије, а тренутно је на истом Институту ангажована као истраживач-сарадник. За асистента на Одељењу за педагогију и андрагогију је изабрана фебруара 2021. године, а реизабрана у новембру 2023. године, на одређено време од три године.

Професионалне активности Наталије Гојак обухватају ангажовање и у следећим пројектима:

- Током 2017. године била је ангажована као тренер/едукатор на пројекту „Едукација и оснаживање жена из рањивих група“ (Министарство државне управе и локалне самоуправе РС);
- Од новембра 2018. године до октобра 2019. године била је члан координаторског тима у оквиру ERASMUS+ пројекта у области образовања одраслих које је реализовало Друштво андрагога Србије: KA1 (Мобилност у области образовања одраслих) – „Образовање затвореника: начин да се буде слободан“;
- Од новембра 2018. године до марта 2020. године била је члан координаторског тима у оквиру ERASMUS+ пројекта у области образовања одраслих које је реализовало Друштво андрагога Србије: KA2 (Стратешка партнерства за образовање одраслих) – „Basic Andragogical Training for Prison Education – BATPE“;
- Током 2021. године била је члан координаторског тима пројекта „Feminism and the right to the city through the Betzavta method: Training for Serbian trainers“ који је реализовало Друштво андрагога Србије у сарадњи са Адам Институтом из Израела, а који је подржала амбасада Републике Немачке;

- Током 2023. године била је члан координаторског тима у оквиру ERASMUS+ пројекта у области образовања одраслих који је реализовало Друштво андрагога Србије: KA1 (Мобилност у области образовања одраслих) – „Universities for the Third age: a place of meeting and exchange“.
- Током 2024. године била је учесник ERASMUS+ пројекта мобилности у области високог образовања, који је координисао Универзитет у Виланови (Шпанија) – „Redesining cultural and educational spaces: sustainability, inclusion and gender“.

Наталија Гојак је учествовала на више међународних и националних научних конференција и скупова, са саопштењима чији је аутор или коаутор. Неки од објављених научних радова су:

- Gojak, N. & Milošević, Z. (2020). Educational support to a families with a member suffering from Alzheimer's disease. In A. Bulajić, T. Nikolić & C. C. Vieira (Eds.), *Navigating through Contemporary World with Adult Education Research and Practice* (pp. 219-235). Institute for Pedagogy and Andragogy, European Society for Research on the Education of Adults, Adult Education Society.
- Гојак, Н. (2022). Настава студената са инвалидитетом током и након COVID-19 пандемије: изазови и препоруке. У М. Полић и Д. Боснић (ур.). 15. Научно-стручни скуп Студенти у сусрет науци СтЕС 2022, *Зборник радова - хуманистичке науке* (стр. 121-132). Универзитет у Бања Луци, Студентски парламент Универзитета у Бања Луци.
- Мишовић, Ј., Гојак, Н. и Милошевић, З. (2022). Старост је и мирно море и немирна лука: инструмент за испитивање уверења о старости, старима и образовању старих. *Зборник Института за криминолошка и социолошка истраживања*, 41(2-3), 27-40.
- Гојак, Н. и Мишовић, Ј. (2025). Целоживотно образовање особа са инвалидитетом – препреке, подршка и препоруке за унапређење универзитетског фрагмента. *Иновације у настави*, 38(1), 119–134.

Докторска дисертација мастер андрагога Наталије М. Гојак **КОМПЕТЕНЦИЈЕ УНИВЕРЗИТЕТСКИХ НАСТАВНИКА ЗА ПОДУЧАВАЊЕ СТУДЕНАТА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ** има 255 страница. Од тога је 213 основног текста, 14 страна списка коришћене литературе, 28 страна прилога (у којима су и инструменти коришћени у емпиријском делу истраживања).

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет ове дисертације јесте процена релевантности компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом. Истраживање подразумева два сегмента у оквиру којих се тежи ка: а) идентификовању перспективе универзитетских наставника и перспективе студената са инвалидитетом о релевантности и развијености компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом, и б) испитивању могућности креирања емпиријског модела компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом. На основу теоријских анализа и добијених резултата истраживања креиран је модел компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом, чиме ово истраживање остварује свој научни допринос. Друштвени значај истраживања је у доприносу развоју праксе универзитетског образовања студената са инвалидитетом – креирани модел представља потврђени оквир за конципирање и креирање програма образовне подршке универзитетским наставницима за развој компетенција за подучавање студената са инвалидитетом.

Циљ овог теоријско-емпиријског истраживања је испитивање компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом, те научна дескрипција и идентификовање разлика у процени релевантности и развијености компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом од стране универзитетских наставника и студената са инвалидитетом. На тај начин, кандидат истражује могућност креирања емпиријског модела компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом. Конкретно, истраживањем је требало утврдити: 1) разлике у процени релевантности и развијености компетенција обухваћених креираним моделом компетенција у целини између универзитетских наставника и студената са инвалидитетом; 2) разлике у процени релевантности и развијености компетенција обухваћених креираним моделом на нивоу области и подобласти компетенција између универзитетских наставника и студената са инвалидитетом; 3) разлике у процени релевантности и развијености компетенција обухваћених креираним моделом на нивоу појединачних садржаја компетенција између универзитетских наставника и студената са инвалидитетом. При том, под појмом компетенције универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом подразумевају се знања, вештине и позитивна уверења универзитетских наставника о подучавању студената са инвалидитетом.

Судећи по примењеном методолошком моделу истраживања, одабраном предмету и циљу истраживања, може се констатовати да је реч о оригиналној идеји и важном научно-истраживачком подухвату. Ова студија представља допринос развоју андрагошке науке, посебно социјалне андрагогије и дидактике високог образовања. Сазнања до којих се дошло у овој дисертацији омогућују боље разумевање сложене проблематике инклузивности високог образовања. Истраживачки резултати добијени емпиријским путем, представљају релевантну основу за даље креирање програма образовне подршке универзитетским наставницима за развој компетенција за подучавање студената са инвалидитетом

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У истраживању се пошло од основне истраживачке претпоставке да, како немају довољно систематичних прилика да их стекну, универзитетски наставници немају довољно развијене компетенције потребне за подучавање студената са инвалидитетом. Истраживање су водиле и посебне истраживачке претпоставке, да се: 1) процене универзитетских наставника и студената са инвалидитетом о релевантности компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом разликују; 2) да се процене универзитетских наставника и студената са инвалидитетом о развијености компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом не разликују; 3) да је на основу процена испитаника могуће креирати емпиријски модел компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом.

Добијени резултати, њихова квантитативна и квалитативна анализа, као и зналачка интерпретација, показују да је да је основна истраживачка хипотеза потврђена. Наиме, креиран модел компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом био је оквир за идентификовање разлика у процени релевантности и развијености тих компетенција универзитетских наставника од стране универзитетских наставника и од стране студената са инвалидитетом. Разлике се нису испојиле у процени релевантности компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом на различитим нивоима процене: у целини, на нивоу области и подобласти модела компетенција. Разлике су се испојиле искључиво на нивоу одређених појединачних садржаја модела компетенција

за подučavaње студената са инвалидитетом, што аутору пружа основ за одбацивање дефинисане посебне истраживачке хипотезе. У процени развијености компетенција универзитетских наставника за подučavaње студената са инвалидитетом разлике су се испојиле на свим нивоима процене: у целини, на нивоу области и подобласти, као и на нивоу појединачних садржаја компетенција за подučavaње студената са инвалидитетом. Идентификоване разлике у проценама дале су основ за одбацивање дефинисане посебне истраживачке хипотезе. Анализа прикупљених података омогућила је креирање емпиријског модела компетенција универзитетских наставника за подučavaње студената са инвалидитетом, чиме је потврђена последња истраживачка претпоставка.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Поред списка коришћене литературе и прилога, дисертација садржи следећа четири дела: теоријски оквир истраживања, методолошки приступ истраживању, резултати истраживања са интерпретацијом, закључна разматрања и препоруке.

Теоријски део рада чине три поглавља. Прво поглавље посвећено је развоју схватања феномена инвалидитета. Оно се посматра кроз призму медицинског, социјалног и биопсихосоцијалног модела инвалидитета. Главна намера јесте да се укаже на повезаност између разумевања феномена инвалидитета, са једне стране, и образовања особа са инвалидитетом, са друге стране. Друго поглавље посвећено је разумевању карактеристика образовања особа са инвалидитетом. Пажња је усмерена на приказ и анализу развоја идеје и праксе образовања особа са инвалидитетом, опис карактеристика доуниверзитетског образовања особа са инвалидитетом и ситуације универзитетског образовања студената са инвалидитетом. Треће поглавље се односи на компетенције универзитетских наставника за подučavaње студената са инвалидитетом. Поред разматрања кључних питања у дефинисању позиције универзитетских наставника у инклузивним образовним политикама, у овом поглављу кандидат нарочиту пажњу посвећује анализи наставничких компетенција за подučavaње студената са инвалидитетом и процени образовних програма за развој ових компетенција. У овом делу рада дата је солидна теоријска основа за емпиријско истраживање.

У оквиру методолошког оквира истраживања описани су проблем и предмет истраживања, формулисан циљ и задаци истраживања, описана експлоративна пилот студија у којој се развијао инструмент истраживања, постављена хипотеза и операционализоване варијабле, образложени су поступци креирања инструмента примењеног у квантитативној фази истраживања, одређен узорак, приказана организација истраживања и методе статистичке обраде података.

Трећи део посвећен је презентацији, анализи и интерпретацији резултата истраживања. Добијени резултати су разложно интерпретирани, са потребном мером опреза при закључивању. У четвртном делу рада, кандидат представља закључна разматрања, као и практичне импликације реализованог истраживања.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Добијени резултати истраживања у основи потврђују претпоставку о потреби развоја компетенција универзитетских наставника за подučavaње студената са инвалидитетом у различитим аспектима професионалне компетентности. Наиме, резултати овог истраживања показују да универзитетски наставници и студенти са инвалидитетом високо процењују релевантност компетенција и да ниско процењују развијеност компетенција универзитетских наставника за подučavaње студената са

инвалидитетом на сва три нивоа процене, што посебно истиче потребу за свеобухватним, систематским и дугорочно планираним приступом образовању наставника као предуслову унапређења инклузивности универзитетског образовања. Добијени резултати показују да постоје разлике у процени развијености компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом између универзитетских наставника и студената са инвалидитетом на сва три нивоа процене: на нивоу модела у целини, области и подобласти, и појединачних садржаја креираног модела. Студенти са инвалидитетом развијеност компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом процењују као вишу у односу на процене самих наставника, што отвара важна питања о аспектима уверења универзитетских наставника као једној од димензија компетентности. Резултати емпиријског заснивања модела компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом показују да се за подучавање студената са инвалидитетом посебно истиче значај квалитета афективне димензије односа наставника и студента и успостављање подржавајуће социјалне климе. У целини узето, резултати овог истраживања показали су да постоји оправданост заговарања образовања и усавршавања универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом на системском нивоу. Докторска теза пружа референтан оквир и препоруке за концептуализацију образовања и усавршавања наставника за подучавање студената са инвалидитетом.

Како је питање креирања програма образовне подршке разним циљним групама једно од суштинских питања андрагошке науке, а питање друштвене подршке универзитетским наставницима за развој компетенција за подучавање студената са инвалидитетом једно од важних питања социјалне андрагогије и дидактике високог образовања, научни допринос ове дисертације је посебно значајан у наведеним андрагошким дисциплинама.

6. Закључак

Претходна анализа омогућује да се закључи да докторска дисертација Наталије М. Гојак представља вредан допринос андрагошкој науци, а посебно социјалној андрагогији и дидактици високог образовања. Задаци постављени у овом истраживању успешно су реализовани. На основу анализе обимне литературе о феномену инвалидитета и образовању особа са инвалидитетом, као и на темељу резултата добро осмишљеног и коректно реализованог емпиријског истраживања, дошло се до сазнања који омогућују боље разумевање сложене проблематике креирања програма образовне подршке универзитетским наставницима за развој компетенција за подучавање студената са инвалидитетом. Предмет истраживања је прецизно одређен, задаци јасно постављени, варијабле су добро операционализоване, у обради података примењене су адекватне статистичке технике. Дисертација представља добру синтезу теоријског разматрања и емпиријског истраживања. Резултати овог истраживања значајни су како за развој андрагошке теорије, тако и праксе образовања одраслих. Посебан научни значај истраживања је у његовој новини – креирању емпиријског модела компетенција универзитетских наставника за подучавање студената са инвалидитетом. Управо истраживање улоге и универзитетских наставника и студената са инвалидитетом у процесу креирања овог модела представља важан друштвени значај овог истраживања. Дисертација је урађена према одобреној пријави. У раду постоје и питања која захтевају потпунија објашњења, као и резултати који се могу и другачије образлагати, али то ће бити предмет расправе приликом усмене одбране, када ће чланови Комисије изнети своја запажања и сугестије и у вези са тим поставити одговарајућа питања.

На основу изложеног, Комисија једногласно оцењује да докторска дисертација мср **Наталије М. Гојак**, под насловом **КОМПЕТЕНЦИЈЕ УНИВЕРЗИТЕТСКИХ НАСТАВНИКА ЗА ПОДУЧАВАЊЕ СТУДЕНАТА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ**, испуњава услове који се постављају овој врсти радова и предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета у Београду да је прихвати и одобри усмену одбрану.

У Београду,
31. јул 2025.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Виолета Орловић Ловрен,
Редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду

Др Зорица Шаљић,
Ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду

Др Драгана Штекел (Dragana Stöckel),
Ванредни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду